L.S. 529/1884.

Alleg. 44.

Sprawozdanie

komisyi górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 8. Sierpnia LW. 41.190 w przedmiocie spraw górniczych składa się z dwóch części, z których w pierwszej zdaje Wydział krajowy sprawę z użycia funduszów, jakie mu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 15. Października r. z. były dane do rozporządzenia w celu popierania rozwoju przemysłu i górnictwa naftowego, w drugiej zaś, z czynności podjętych celem wykonania rezolucyi Wysokiego Sejmu w przedmiotach dotyczących tego przemysłu. Rezolucye te miały na celu uzyskanie dla surowca naftowego większego cła ochronnego, uregulowanie warunków sprzedaży obcokrajowego destylatu, ustanowienie wykładów nauk górniczych w krajowych zakładach naukowych i nareszcie ważną sprawę unormowania ustawą krajową praw eksploatacyi minerałów zawierających żywice ziemne.

Na podobne dwa działy komisya górnicza rozdziela niniejsze sprawozdanie.

I.

Fundusze dane Wydziałowi krajowemu do rozporządzenia w roku zeszłym były:

a) na badanie głębszych pokładów ziemi . . . . . . 10.000 złr.

b) na badania geologiczne kraju . . . . . . 3.000 „
i dla komisyi fizyograficznej w Krakowie . . . . . . 500 „

c) na studya chemicznej przeróbki nafty . . . . . . 1.700 „
przyczem upoważniono Wydział krajowy do użycia tej części z kwoty 3.000 złr. w roku 1882. na ten sam cel przeznaczonej, która w roku 1883. użytą nie była.

d) Na stypendya dla górników oddających się specyalnie zawodom bardziej krajowi naszemu potrzebnym . . . . 1.300 złr.

Ad a) Kwota 10.000 złr., przeznaczona na badanie głębszych pokładów ziemi, stanowi część znaczniejszego na ten cel dawniej uchwalonego funduszu 50.000 złr., a pojedynczy bu-

dżetowy okres nie może służyć do ocenienia jej użytku. Kilkakrotne sprawozdania Wydziału krajowego i sejmowych komisyi, mianowicie sprawozdanie, złożone w r. z. Wysokiemu Sejmowi przez Komisyę górniczą na dniu 15. Października, wskazały użyteczny cel tych badań i wyniki korzystne dla przedsiębiorców naftowych. Wydział krajowy odwoływał się w zarządzeniu tych badań do opinii fachowych ludzi w krajowej Radzie górniczej i ogółu interesowanych przedsiębiorców, reprezentowanych przez Towarzystwo założone dla opieki i rozwoju przemysłu i górnictwa naftowego; badania też kosztem kraju przeprowadzone cennych dostarczyły przedsiębiorcom wskazówek.

Od przeszłego roku wszelako ważny odbywa się w górnictwie naftowem przewrót. Już w roku 1882. zaznaczyła Komisya górnicza, że przedsiębiorstwa nasze nie rozwijają się należycie z powodu nie dość umiejętnej techniki wiercenia, wielkiej ilości otworów świdrowych, opuszczonych przed ich ukończeniem, znacznego w przecięciu czasu trwania pogłębiania, a zatem i wysokich kosztów administracyi — słowem wygórowanych kosztów produkcyi. Sprawozdanie wskazywało potrzebę pomocy publicznej, celem przyswojenia w kraju ulepszonych przyrządów wiertnicznych. W roku zeszłym pojawiły się też u nas dwa nowe systema wiercenia, jeden w kraju udoskonalony przez inżyniera A. Faucka i noszący jego nazwisko, drugi importowany z Kanady wraz z potrzebnymi dla niego przyrządami.

Obydwa osiągnęły znakomite rezultata, przewyższając kilkakrotnie tak pod względem szybkości robót, jako też ich taniości wszystkie dotychczas u nas znane sposoby. System Faucka mało jeszcze rozpowszechniony, zdaje się łączyć z wyżej wymienionymi i tę zaletę, że może być zastosowany z niewielkim stosunkowo kosztem do maszyn i przyrządów już istniejących w naszych kopalniach. System zaś kanadyjski, wymagający kosztownych przyrządów, tak znakomite przedstawia korzyści dla naszego górnictwa naftowego pod względem szybkości i dokładności robót, że wszelkich usiłowań dołożyć należy dla przyswojenia tej metody ogółowi przedsiębiorstw krajowych.

Wydział krajowy wyznaczył też specyalną Komisyę rzeczoznawców do badania tych nowych systemów i gdy sprawozdanie wyczerpujące otrzyma, dalszą w tym kierunku rozwinie działalność.

Nie ulega wątpliwości, że za pomocą ulepszonej techniki wiertniczej badania głębszych pokładów ziemi będą mogły być prędzej i skuteczniej prowadzone, lecz wymagają na razie większych także nakładów. Zaoszczędzone też fundusze, na ten cel przeznaczone, mogą obecnie okazać się ważnym czynnikiem do dalszego rozwoju.

Już rokowania będące w toku z przedsiębiorcami w Męcinie Wielkiej, jeżeli do skutku doprowadzonemi zostaną, dają nadzieję obznajomienia szerszych kół przedsiębiorców naftowych z systemem Faucka, a zarazem mogą wyjaśnić ważne zagadnienie, czy w istniejącej kopalni poniżej wyczerpanych już poziomów znajdują się głębsze roponośne pokłady.

Komisya górnicza sądzi, że pomoc Wydziału krajowego jest także wskazaną, aby w jaknajkrótszym czasie przyrządy kanadyjskie w kraju były wyrabiane i metoda tego wiercenia przez krajowe siły fachowe zużytkowaną. Wydział krajowy zdoła nawet większym na ten cel rozporządzać funduszem, skoro w myśl układów, z przedsiębiorcami kopalń zawartych, udzielane w subwencyach kwoty pieniężne będą oddawane; przyczem zwraca się uwagę Wydziału krajowego, aby te mianowicie kopalnie, które za pomocą subwencyi osiągnęły w produkcyi ropy rezultata, przystąpiły niebawem do ich zwrotu. Komisya górnicza wnosi więc, aby pieniądze z tego działu skierowane były, nie jak dotychczas, jedynie na badania głębszych pokładów ziemi, ale na poparcie robót górniczych odkrywających głębsze pokłady ziemi w okolicach naftowych, które to brzmienie da Wydziałowi krajowemu większą swobodę w rozporządzaniu tym funduszem.

Ad b). Fundusz przeznaczony na badanie geologiczne był jak w poprzednich latach użyty przeważnie na studya okolic naftowych. Monografie te i opisy są wprawdzie drukowane w naukowem czasopiśmie „Kosmos;“ zestawienie jednak tych prac, uzupełnienie ich mapą geologiczną, a o ile możebnem nie tylko rozpowszechnienie, ale i spopularyzowanie takowych, byłoby prawdziwie korzystnem.

Ponieważ w r. z. w kwocie przeznaczonej na geologiczne badania mieściła się subwencya dla czasopisma „Górnik,“ wyłącznie sprawom naftowym poświęconego, a oddającego już rzeczywiste usługi przemysłowi naftowemu, przeto komisya górnicza sądzi, że i w tym roku subwencya ta w powyższym dziale umieszczenie znaleść powinna.

Ad c). Kredyt wstawiony przez Wydział krajowy na badania chemicznej przeróbki nafty i jej odpadków nie został wyczerpany, a to z powodu braku odpowiedniego kandydata na posadę chemika-technologa, któryby w myśl uchwał Wysokiego Sejmu i petycyi ze strony przedsiębiorców i Towarzystwa naftowego miał funkcyonować przy Wydziale krajowym.

Ustanowienie posady chemika-technologa, któryby obok teoretycznej wiedzy posiadał zawodową praktykę i nietylko w laboratoryum udoskonalał przerób produktów żywicznych, ale nadto mógł nieść czynną pomoc przy urządzaniu lub ulepszaniu destylarń, wydaje się komisyi górniczej być doniosłą potrzebą krajowego przemysłu naftowego.

Skoro jednak dotąd okazało się to niemożebnem, komisya górnicza przychyla się na teraz do wniosku Wydziału krajowego, aby podane mu do wiadomości przez właścicieli destylarń i rafineryi naftowych kwestye dotyczące przeróbki chemicznej nafty ogłaszać pojedyńczo, a opracowanie ich polecać odpowiednio uzdolnionym chemikom. Badania te wykonanemi być mogą przez chemików pracujących przy laboratoryach zakładów naukowych, lub też we własnych laboratoryach i fabrykach, wynagrodzoną zaś będzie każda praca metodycznie wykonana i za taką uznana. Komisya górnicza nie mając bliższych wiadomości o rokowaniach Wydziału krajowego z Rektoratem wyższej szkoły politechnicznej we Lwowie w przedmiocie stacyi doświadczalnej sądzi, że analizy chemiczne produktów naftowych powinny przy tejże być zapewnione, lecz zdaniem komisyi, zarówno stacya doświadczalna, jak wszelkie badania chemiczne w przerobie produktów naftowych bez odpowiednio uzdolnionej a wyłącznie tym przedmiotom poświęcającej się osobistości obyć się nie może. W przypuszczeniu, że prace konkursowe, które mają być przedłożone z końcem b. r. zostaną przez Wydział krajowy wynagrodzone z funduszów na r. b. przyznanych, komisya górnicza uznaje potrzebę preliminowanej przez Wydział krajowy kwoty 1.700 złr.

Ad d) Z kwoty 1.300 złr. na stypendya wypłacił Wydział krajowy jako nagrodę 300 złr. za napisanie podręcznika o kopalnictwie nafty i wosku ziemnego, resztę rozdzielił jako zapomogi i stypendya między młodzież uczącą się w akademiach górniczych w Leoben i Przibram. W roku 1885. Wydział krajowy potrzebować będzie tego samego funduszu, tak na stypendya celem dalszego kształcenia młodzieży w zawodzie górniczym, jako też na publikacye nagrodzonych podręczników i sprawozdań komisyi, zamianowanej do ocenienia wydoskonalonych sposobów wiercenia.

Dokładna znajomość ogólnego stanu górnictwa i przemysłu naftowego jest niezbędną do uzyskania właściwego poglądu na ten dział ekonomiczny. W roku 1882. krajowe Towarzystwo dla opieki i rozwoju górnictwa i przemysłu naftowego podjęło pierwszą próbę zestawienia statystycznego i własnym kosztem i staraniem zebrało i ogłosiło ówczesne daty. Praca ta zbyt ważna, lecz trudna, potrzebuje i oczekuje poparcia i rozwoju dalszego, winna być koniecznie uzupełnioną i rozszerzoną, żeby te znakomite korzyści, które już osiągnęła, straconymi nie zostały. Dla tego komisya górnicza wyraża życzenie, żeby Wydział krajowy z powyższej kwoty wyznaczył fundusz dla krajowego Towarzystwa naftowego celem zebrania, uzupełnienia i ogłoszenia dat statystycznych o kopalnictwie naftowem.

Komisya górnicza sądzi, że stypendya należałoby skierować przeważnie dla techników, którzyby z nowymi sposobami wiertniczymi obznajomić się mogli.

II.

W drugiej części swego sprawozdania, przedstawia Wydział krajowy starania poczynione celem zrealizowania życzeń Wysokiego Sejmu, zawartych w kilku uchwalonych w roku zeszłym rezolucyach.

Ważną, a dotąd do pożądanego końca jeszcze nie doprowadzoną sprawą, jest uregulowanie prawnych stosunków przedsiębiorstw, mających na celu wydobywanie oleju i wosku ziemnego.

Komisya górnicza w zupełności uznaje postępowanie Wydziału krajowego, który mając sobie przedłożony przez Jego Eksc. Pana Namiestnika projekt ustawy krajowej, mocą której w myśl paragr. 13. ust. z dnia 11. Maja b. r. Dz. pr. p. Nr. 175 miało być unormowane prawo eksploatacyi tych produktów, wezwał na naradę grono osób interesowanych z różnych stron kraju i uwagi ich podał do wiadomości Wysokiego Rządu.

Komisya górnicza podnosi jako rzecz słuszną i odpowiadającą kilkakrotnym rezolucyom sejmowym, że Wydział krajowy przedstawił c. k. Rządowi konieczność uzupełnienia proponowanej ustawy przepisami, dotyczącymi podatków, któreby nadal w interesie tych przedsiębiorstw zmniejszone i w wymiarze przez władze fachowe kontrolowane były. Sprawa ta będzie załatwioną osobnem sprawozdaniem, gdy komisya górnicza otrzyma przedłożenie rządowe z projektem ustawy krajowej.

Ustawa ta może być zastosowaną w całym kraju dopiero po zaprowadzeniu ksiąg hipotecznych dla gruntów włościańskich. Wydział krajowy podnosi myśl rezolucyi do c. k. Rządu, domagającej się wprowadzenia ksiąg gruntowych we wszystkich gminach, w których się znajduje olej i wosk ziemny przed końcem r. 1885. Prezydya Sądów wyższych mogłyby jednak nie wiedzieć, którym to gminom należy z tego względu dać pierwszeństwo; dla tego też komisya górnicza, idąc w myśl wniosku Wydziału krajowego, widzi potrzebę, aby Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu sporządzenie potrzebnego wykazu.

Rezolucye Sejmu krajowego, dotyczące subwencyonowania z funduszów państwowych robót mających na celu rozpoznanie głębszych warstw ziemi w okolicach naftowych, oraz domagające podwyższenia cła od surowców olei ziemnych zagranicznych, pozostawił c. k. Rząd bez odpowiedzi.

Przemysł naftowy doznał już niejednokrotnie skutecznej pomocy materyalnej od kraju, ze strony jednak c k. Rządu żadnej dotąd zaznaczyć nie można działalności, któraby rozwój naszego górnictwa naftowego ułatwić i jego byt ustalić mogła. Na ponawiane nawet żądania szczupłej pomocy pieniężnej na głębsze wiercenia, przynajmniej do miary przez kraj na ten cel udzielanej, Rząd odpowiedzi nie daje i rezolucye Wysokiego Sejmu zbywa milczeniem.

Natomiast rumuńska i rosyjska konkurencya się wzmaga, a dzięki ułatwieniom transportowym i wyjątkowym taryfom kolejowym współzawodniczyć może zwycięzko z krajową produkcyą. Zmniejszonej produkcyi amerykańskiej zawdzięczamy obecnie istnienie krajowych przedsiębiorstw, ale obfitość źródeł, a przeto i taniość eksploatacyi rosyjskiej nafty na Kaukazie zada im cios śmiertelny, jeżeli cło ustanowione dla warunków konkurencyi z produktem amerykańskim nie zostanie odpowiednio do nowego niebezpieczeństwa zmienionem.

Przedmiot to tak wielkiej wagi, iż będzie niewątpliwie przedłożony Wysokiej Izbie w osobnych petycyach i odpowiednich wnioskach, dla tego komisya górnicza nie przedstawia przy niniejszem sprawozdaniu odnośnych rezolucyi. Komisya górnicza sądzi, że byłoby do ży-

czenia, żeby Wydział krajowy w wyczerpującym memoryale wystosowanym do jego Eks. p. Ministra rolnictwa wykazał potrzebę uwzględnienia życzeń kraju w przedmiocie interesów naftowych, wyrażonych w rezolucyach sejmowych. Utworzenie przy c. k Akademii techniczno-przemysłowej w Krakowie oddziału górniczego i uzupełnienie nauk w wyższej szkole politechnicznej we Lwowie wykładami z dziedziny górnictwa i hutnictwa, pomimo przyrzeczenia c. k. Rządu zawartego w odezwie z r. 1877. L. Pr. 7.533 i uchwały sejmowej z d. 24. Września 1878. aż do obecnej chwili nie jest załatwionem. Wprowadzone w b. r. udoskonalone metody wiercenia przez obcokrajowców są dowodem wymownym, jak wielką jest potrzeba własnej szkoły. Nareszcie ze względu, że nowa ustawa naftowa stanowi przepisy o odpowiedzialnych, kwalifikacyami do zarządu kopalń uzdolnionych zawiadowcach, zaprowadzenie w kraju wykładów górniczych, okazuje się koniecznem.

W myśl powyższych uwag komisyi i wniosków Wydziału krajowego komisya górnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawach górniczych przyjmuje się do wiadomości.

2. Stosownie do preliminarza budżetu na rok 1885. uchwala się następujące kwoty:

Poz. 185. na poparcie robót górniczych odkrywających głębsze pokłady ziemi w okolicach naftowych	10.000 złr.
Poz. 186. na badania i opisy geologiczne do rozporządzenia Wydziału krajowego	3.000 „
Poz. 180. do rozporządzenia komisyi fizyograficznej	500 „
Poz. 187. na studya chemicznej przeróbki nafty	1.700 „
Poz. 195. na wydawnictwa górnicze i stypendya dla uczniów szkół górn.	1.300 „

3. Upoważnia się Wydział krajowy do udzielenia z poz. 186 zasiłku w kwocie 400 złr. dla czasopisma „Górnik“.

Rezolucye:

a) Sejm wzywa c. k. Rząd, aby do badań mających na celu rozpoznawanie głębszych warstw ziemi w okolicach naftowych w Galicyi przyczynił się z funduszów państwowych taką kwotą, jaka na ten cel przyznaną została z funduszów krajowych.

b) Ponawiając uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 24. Września 1878 r. oraz rezolucyę z dnia 15. Października 1883. r. wzywa Sejm krajowy c. k. Rząd do utworzenia przy c. k. Akademii techniczno-przemysłowej w Krakowie oddziału górniczego, mającego za główne zadanie kształcenie kierowników dla kopalń naftowych.

c) Upoważnia się Wydział krajowy do przeprowadzenia rokowań o uzupełnienie nauk w szkole politechnicznej we Lwowie wykładami paleontologii, górnictwa i miernictwa górniczego, części nauki machin górniczych i chemicznej technologii produktów naftowych.

d) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby sporządził wykazy gmin katastralnych, w których istnieją lub istniały przedsiębiorstwa kopalń oleju lub wosku ziemnego i doręczył takowe Prezydyom Sądów wyższych w Krakowie i we Lwowie z wezwaniem, zaprowadzenia w tych gminach ksiąg dla hipotek włościańskich przed końcem roku 1885.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Adam Skrzyński.